

Қазақстан Республикасы Экология және табиғи ресурстар министрлігі
«Қазгидромет» РМҚ
Ақтөбе облысы бойынша филиалы

АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҚОРШАҒАН ОРТА ЖАЙ-КҮЙІ ЖӨНІНДЕГІ АҚПАРАТТЫҚ БЮЛЛЕТЕНЬ

Қараша 2025 жыл

Ақтөбе, 2025 жыл

	МАЗМҰНЫ	Б.
	Алғысөз	3
1	Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері	4
2	Ақтөбе қ. Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	4
2.1	Ақтөбе қаласының эпизодтық деректері бойынша атмосфералық ауаның жай-күйі	6
2.2	Хромтау қ. Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	6
2.3	Қандыағаш қ. Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	7
2.4	Шубаршы а. Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	8
2.5	Кеңкияқ а. Атмосфералық ауа сапасының жай-күйі	9
3	Жер үсті суларының сапасы	12
4	Радиациялық жағдай	13
5	Жауын-шашынның химиялық құрамы	13
	1 қосымша	14
	2 қосымша	17
	3 қосымша	19

Алғы сөз

Ақпараттық бюллетень «Қазгидромет» РМК Ақтөбе облысы бойынша филиалы жүргізген жұмыс нәтижелері бойынша дайындалған.

Бюллетень мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты Ақтөбе облысының аумағындағы қоршаған ортаның жай-күйі туралы хабардар етуге арналған және Қазақстан Республикасында қоршаған ортаны қорғау саласындағы іс-шаралардың тиімділігін одан әрі бағалау, ластану деңгейінің үздіксіз өзгеру тенденциясын ескеру үшін қажет.

Атмосфералық ауа сапасын бағалау

1. Атмосфералық ауаны ластаудың негізгі көздері

Аймақтағы ауаның ластану деңгейін негізінен ірі кәсіпорындар анықтайды: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС, «Ақтөбе ферроқорытпа зауыты» және ДКБК АҚ «ТҰК Казхром» филиалдары, «Интергаз Орталық Азия» АҚ, «Ақтөбе ӨЭМ» АҚ, «Ақтөбе ЖЭО» АҚ. Стационарлық көздерден шығарындылардың жалпы көлемінің ішінде ілеспе газды жағу шығарындыларының үлесі 11,67 мың тоннаны құрайды. Алау қондырғыларынан шығатын барлық шығарындылардың 97% -ы 3 мұнай мен газ өндіретін және қайта өңдейтін кәсіпорындардың үлесіне тиесілі: «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазақойлАқтөбе» ЖШС және «Аман Мұнай» ЖШС.

Сонымен қатар, жылжымалы көздерден шығатын газдар Ақтөбе облысындағы ауаны ластайтын негізгі заттардың бірі болып табылады.

2. Ақтөбе қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Ақтөбе қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 6 бақылау бекетінде, оның ішінде 3 сынаманы қолмен іріктеу бекетінде және 3 Автоматты станцияда жүргізіледі (1-қосымша).

Жалпы қала бойынша 14 көрсеткішке дейін анықталады: 1) қалқыма бөлшектер (шаң); 2) РМ-2,5 қалқыма бөлшектер; 3) РМ-10 қалқыма бөлшектер; 4) күкірт диоксиді; 5) көміртегі оксиді; 6) азот диоксиді; 7) азот оксиді; 8) күкіртті сутек; 9) формальдегид; 10) хром; 11) бензол; 12) этилбензол; 13) толуол; 14) ортоксилол.

1-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және әрбір бекетте анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

1-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	қолмен іріктеу	Авиақалашық 14, әуежай ауданы	қалқыма бөлшектер (шаң), күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот оксиді, азот диоксиді, формальдегид, хром, күкіртті сутек, бензол, этилбензол, толуол, ортоксилол.
2		Белинский к-сі 5, Тұрғынқалашық ауданы	
3		Ломоносов к-сі 7, ТЖ вокзалының ауданы	
4	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Рысқұлов к-сі, 4, Шанхай ауданы	көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, күкіртсутек, күкірт диоксиді
5		Есет батыр к-сі, 109	көміртегі оксиді, азот диоксиді, азот оксиді, күкіртсутек, күкірт диоксиді
6		Жанқожа батыр к-сі, 89, Құрмыш ауданы	РМ-2,5 қалқыма бөлшектері, РМ-10 қалқыма бөлшектері, көміртегі оксиді, күкірт диоксиді

Ақтөбе қаласында стационарлық бақылау бекеттерінен басқа жылжымалы экологиялық зертхана жұмыс істейді, оның көмегімен ауа сапасын өлшеу

қаланың 3 нүктесі бойынша 7 көрсеткішке қосымша жүргізіледі: 1) қалқыма бөлшектері (шаң); 2) күкірт диоксиді; 3) көміртегі оксиді; 4) азот диоксиді; 5) азот оксиді; 6) күкірт сутегі; 7) формальдегид.

2025 жылғы қарашадағы Ақтөбе қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауа сапасы ластанудың "көтеріңкі" деңгейі ретінде бағаланды, ол СИ=3,9 (көтеріңкі деңгей) және ЕЖҚ=5% (көтеріңкі деңгей) №2 бекетте азот диоксиді бойынша анықталды.

Атмосфералық ауаның ластануына күкіртсутек (бір айдағы асып кетулер саны: 19), азот диоксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 106), көміртек оксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 8), азот оксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 36), күкірт диоксиді (бір айдағы асып кетулер саны: 11) негізгі үлес қосады.

Күкіртсутектің ең жоғары бір реттік шоғыры – 3,9 ШЖШ_{м.б.}, азот диоксиді – 1,7 ШЖШ_{м.б.}, көміртек оксиді – 1,5 ШЖШ_{м.б.}, күкірт диоксиді – 1,1 ШЖШ_{м.б.}, азот диоксиді – 3,2 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Ластаушы заттардың орташа тәуліктік шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 2-кестеде көрсетілген.

2-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.б.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
г. Ақтөбе								
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-2,5	0,0014	0,0400	0,0015	0,0094	0,00	0	0	0
Қалқыма бөлшектер РМ-10	0,0015	0,0250	0,0017	0,0057	0,00	0	0	0
Күкірт диоксиді	0,0172	0,3434	0,5469	1,0938	4,40	11	0	0
Көміртек оксиді	0,5421	0,1807	7,2721	1,4544	0,12	8	0	0
Азот диоксиді	0,0370	0,9240	0,3354	1,6770	2,32	106	0	0
Азот оксиді	0,0259	0,4321	1,2805	3,2013	0,79	36	0	0
Күкіртсутек	0,0004		0,0309	3,8625	0,42	19	0	0
Формальдегид	0,0031	0,3132	0,0050	0,1000	0,00	0	0	0
Хром (+6)	0,0004	0,2355	0,0005		0,00	0	0	0
Бензол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Этилбензол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Толуол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0
Ортоксилол	0,0000	0,0000	0,0000	0,0000	0,00	0	0	0

2.1 Ақтөбе қаласының эпизодтық деректері бойынша атмосфералық ауаның жай-күйі

Ақтөбе қаласының атмосфералық ауасының жай – күйін бақылау жылжымалы зертхананың көмегімен 3 нүктеде жүргізіледі: №1 нүкте – *Кирпичный а., №18 ОМ ауданы*; №2 нүкте – *Ясный а., 41 разъезд, №41 мектеп – гимназиясының жанында*; №3 нүкте – *Батыс 2, №64 ОМ ауданы*.

Жылжымалы зертханада **7 көрсеткіш** анықталады: 1) қалқыма бөлшектер (шан); 2) күкіртсутек; 3) формальдегид; 4) азот оксиді; 5) күкірт диоксиді; 6) азот диоксиді; 7) көміртек оксиді. (3-кесте).

3-кесте

Атмосфералық ауа сапасын экспедициялық өлшеу нәтижелері

Анықталатын қоспалар	Ясный-2 а.	
	№1 нүкте	
	мг/м ³	ШЖШ
Қалқыма бөлшектер (шан)	0,0048	0,0160
Күкіртсутек	0,0043	0,5375
Формальдегид	0,0031	0,0620
Азот оксиді	0,0038	0,0095
Күкірт диоксиді	0,0039	0,0078
Азот диоксиді	0,0044	0,0220
Көміртек оксиді	0,0061	0,0012

2.2 Хромтау қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Хромтау қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

4-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

4-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Горький көшесі, 9	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2025 жылғы қарашадағы Хромтау қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауа сапасы ластанудың "төмен" деңгейі ретінде бағаланды, ол

көміртек оксиді бойынша **СИ=1,1** (төмен деңгей) және **ЕЖҚ=0%** (төмен деңгей) мәні анықталды.

Көміртек оксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 1,1 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Ластанушы заттардың орташа тәуліктік шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Жоғары ластану (ЖЛ) және экстремалды жоғары ластану (ЭЖЛ) жағдайлары тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 5-кестеде көрсетілген.

5-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.б.}		
	мг/м ³	ШЖШ _{о.т.} асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ _{м.б.} асу еселігі	%	>ПДКШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Хромтау қ.								
Күкірт диоксиді	0,0029	0,0582	0,2677	0,5354	0,00	0	0	0
Көміртек оксиді	0,0496	0,0165	5,3253	1,0651	0,05	1	0	0
Азот диоксиді	0,0010	0,0249	0,0010	0,0050	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0010		0,0040	0,5000	0,00	0	0	0

2.3 Қандыағаш қаласының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Қандыағаш қаласы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Қала бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

6-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

6-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде- әрбір 20 минут сайын	Ж. Жабаев көшесі 64 А	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, күкіртті сутек.

2025 жылғы қарашадағы Қандыағаш қ. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі **төмен** деп бағаланды, ол **СИ=1,0** (төмен деңгей) және **ЕЖҚ=0%** (төмен деңгей) күкіртсутек бойынша мәні

анықталды.

Күкіртсутектің ең жоғары бір реттік шоғыры – 1,0 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластаушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің орташа тәуліктік шоғыры – 1,6 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 7-кестеде көрсетілген.

7-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бірреттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.б.}		
	мг/м ³	ШЖШ о.т. асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ м.б. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Қандыағаш қ.								
Күкірт диоксиді	0,0087	0,1744	0,4594	0,9188	0,00	0	0	0
Көміртек оксиді	0,0219	0,0073	2,3002	0,4600	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0657	1,6431	0,1314	0,6570	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0018		0,0083	1,0375	0,09	2	0	0

2.4 Шұбаршы ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Шұбаршы ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 4 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді; 4) күкіртті сутек.

8-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

8-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Геолог көшесі 25Д	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді, , күкіртті сутек.

2025 жылғы қарашадағы Шұбаршы а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі **жоғары** деп бағаланды, ол СИ=7,1 (жоғары деңгей) және ЕЖҚ=4% (көтеріңкі деңгей) күкіртсутек бойынша мәні

анықталды.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 4,3 ШЖШ_{м.б.}, күкіртсутек – 7,1 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Күкірт диоксидінің орташа тәуліктік шоғыры – 2,1 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 9-кестеде көрсетілген.

9-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ШЖШ _{м.б.}		
	мг/м ³	ШЖШ о.т. асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ м.б. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Шұбаршы а.								
Күкірт диоксиді	0,1062	2,1239	2,1588	4,3176	3,43	74	0	0
Көміртек оксиді	0,0289	0,0096	4,2310	0,8462	0,00	0	0	0
Азот диоксиді	0,0119	0,2975	0,0703	0,3515	0,00	0	0	0
Күкіртсутек	0,0019		0,0564	7,0500	4,44	96	0	0

2.5 Кенқияқ ауылының атмосфералық ауа сапасының мониторингі.

Кенқияқ ауылы аумағындағы атмосфералық ауаның жай-күйін бақылау 1 бекетте жүргізіледі.

Ауыл бойынша 3 көрсеткішке дейін анықталады: 1) күкірт диоксиді; 2) көміртегі оксиді; 3) азот диоксиді.

10-кестеде бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын көрсеткіштер тізбесі туралы ақпарат берілген.

10-кесте

Бақылау бекеттерінің орналасқан жері және анықталатын қоспалар

№	Сынама алу	Бекеттің мекен-жайы	Анықталатын қоспалар
1	үздіксіз режимде-әрбір 20 минут сайын	Алтынсарин көшесі 11 Б	күкірт диоксиді, көміртегі оксиді, азот диоксиді.

2025 жылғы қарашадағы Кенқияқ а. атмосфералық ауа сапасын мониторингілеу нәтижелері.

Атмосфералық ауаның ластану деңгейі **көтеріңкі** деп бағаланды, ол СИ=2,6 (көтеріңкі деңгей) және ЕЖҚ=0% (төмен деңгей) көміртек оксиді бойынша мәні анықталды.

Күкірт диоксидінің ең жоғары бір реттік шоғыры – 1,3 ШЖШ_{м.б.}, көміртек оксиді – 2,6 ШЖШ_{м.б.}, басқа ластанушы заттардың шоғыры ШЖШ-дан аспады.

Азот диоксидінің орташа тәуліктік шоғыры – 1,7 ШЖШ_{о.т.}.

Жоғары ластану (ЖЛ) жағдайлары: (10 ШЖК астам) тіркелмеді.

Нақты мәндер, сондай-ақ сапа нормативтерінің асып кетуінің айқындылығы және асып кету жағдайларының саны 11-кестеде көрсетілген.

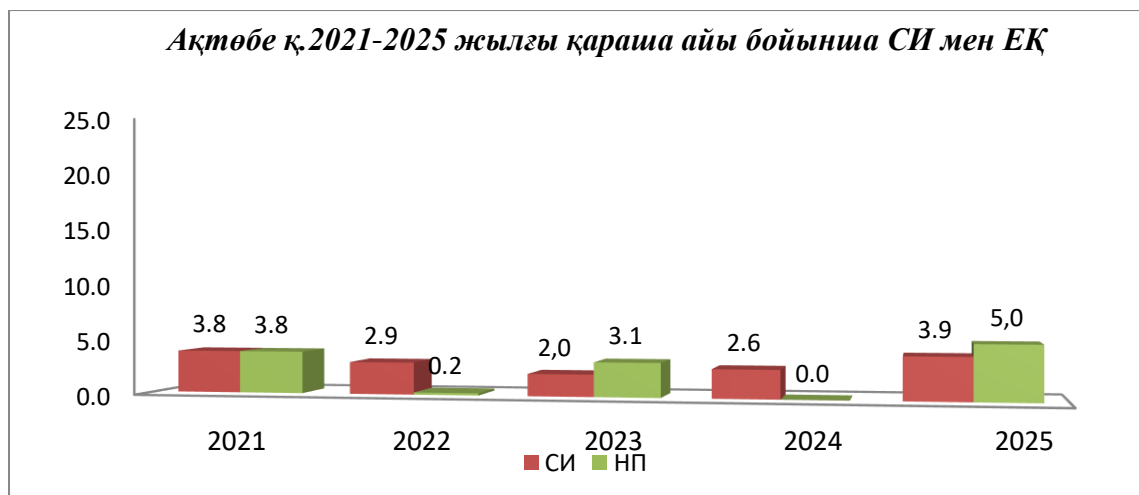
11-кесте

Атмосферлық ауа ластануының сипаттамасы

Қоспа	Орташа шоғыры		Максималды бір реттік шоғыры		ЕҚ	Шектен жоғары шоғыр саны ПДК _{м.б.}		
	мг/м ³	ШЖШ о.т. асу еселігі	мг/м ³	ШЖШ м.б. асу еселігі	%	>ШЖШ	>5 ШЖШ	>10 ШЖШ
Кенқияқ а.								
Күкірт диоксиді	0,0034	0,0680	0,6317	1,2634	0,05	1	0	0
Көміртек оксиді	0,3299	0,1100	12,8024	2,5605	0,05	1	0	0
Азот диоксиді	0,0676	1,6892	0,1546	0,7730	0,00	0	0	0

Қорытындылар:

Соңғы бес жыл ішінде қараша айы бойынша ауаның ластану деңгейі келесідей өзгерді:

Кестеден көріп отырғанымыздай, қараша айы бойынша 2021-2025жж. көтеріңкі деңгейі тіркелді. Атмосфералық ауаның ластануына күкіртсутек негізгі үлес қосады.

Метеорологиялық жағдайлар

Бірінші, екінші және үшінші онкүндіктің басында аймаққа циклондар мен атмосфералық фронттар әсер етті, бұл күндері жаңбыр жауды. Айдың ортасында және оның соңында түнде және таңертең қауіпті құбылыстардың критерийлеріне жетпеген 500 метрге жуық тұмандар байқалды. Облыстың солтүстігі мен шығысында көктайғақ байқалды. Бірінші онкүндіктің соңында желдің күшеюі 15-20 м/с дейін байқалды, айдың соңында антициклондардың әсеріне байланысты жылы және құрғақ ауа райы қалыптасты.

3. Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторингі

Ақтөбе облысы бойынша жер үсті суларының сапасына бақылау 12 су объектісінің (Елек, Қарғалы, Ембі, Темір, Ор өзендері) 6 тұстамасында жүргізілді.

Жер үсті суларын зерттеу кезінде су сынамаларында су сапасының 42 физикалық және химиялық көрсеткіштері анықталады: температура, қалқыма заттар, түсі, мөлдірлігі, сутегі көрсеткіші (pH), еріген оттегі, ОБТ₅, ОХТ, құрамында тұз бар негізгі иондар, биогенді элементтер, органикалық заттар (мұнай өнімдері, фенолдар), ауыр металдар.

Ақтөбе облысының аумағындағы жер үсті сулар сапасының мониторинг нәтижелері.

Қазақстан Республикасының су объектілерінің су сапасын бағалауға арналған негізгі нормативтік құжаттар «Жерүсті су объектілеріндегі және (немесе) олардың учаскелеріндегі су сапасын сыныптаудың бірыңғай жүйесін» (бұдан әрі - Бірыңғай сыныптау) болып табылады.

Су объектілерінің су сапасы Бірыңғай сыныптау бойынша келесідей бағаланады:

3-кесте

су объектісінің атауы	су сапасының сыныбы		параметрлері	өлш. бірл.	концентрация
	қараша 2024 жыл	қараша 2025 жыл			
Елек өзені	-	4 – сынып (ластанған)	қалқыма заттар	мг/дм ³	12,12
			хром(6+)	мг/дм ³	0,055
Қарғалы өзені	-	4 – сынып (ластанған)	қалқыма заттар	мг/дм ³	13,55
Ембі өзені	-	3 – сынып (орташа ластанған)	ОБТ ₅	мг/дм ³	2,32
			ОХТ	мг/дм ³	19,21
			магний	мг/дм ³	29,5
			сульфаттар	мг/дм ³	139,5
			мыс	мг/дм ³	0,0035
Темір өзені	-	3 – сынып (орташа ластанған)	ОХТ	мг/дм ³	17,13
			магний	мг/дм ³	26
			сульфаттар	мг/дм ³	103,5
			аммоний-ионы	мг/дм ³	0,715
			мыс	мг/дм ³	0,0025
Ор өзені	-	3 – сынып (орташа ластанған)	ОХТ	мг/дм ³	19,23
			магний	мг/дм ³	30
			сульфаттар	мг/дм ³	158
			аммоний-ионы	мг/дм ³	0,83
			мыс	мг/дм ³	0,004

2025 жылғы қараша айында Елек, Қарғалы өзендері 4 сыныпқа жатады, Ембі, Темір, Ор өзендері 3 сыныпқа жатады.

Ақтөбе облысының су объектілеріндегі негізгі ластаушы заттар ОХТ, ОБТ₅, фенолдар, қалқыма заттар, аммоний-ионы, сульфаттар, магний, мыс, хром(6+).

2025 жылдың қараша айында Ақтөбе облысының аумағында ЖЛ жағдайы тіркелмеді.

2 Қосымшада тұстамалар шегінде су объектілерінің сапасы бойынша ақпарат.

4. Радиациялық жағдай

Жергілікті жердегі гамма-сәулелену деңгейін бақылау күн сайын 7 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Қарауылкелді, Новоалексеевка, Родниковка, Ойыл, Шалқар, Жағабұлақ) жүзеге асырылды.

Ақтөбе облысында атмосфераның жер үсті қабатының радиациялық гамма-фонының орташа мәндері 0,05–0,18 мкЗв/сағ (норматив–5 мкЗв/сағ дейін) шегінде болды. Облыс бойынша орташа радиациялық гамма-фон 0,12 мкЗв/сағ құрады.

Ақтөбе облысының аумағында атмосфераның жер үсті қабатының радиоактивті ластануын бақылау Ақтөбе, Қарауылкелді, Шалқар метеостанцияларында көлденең планшеттермен бес тәуліктік ауа сынамаларын алу жолымен жүргізілді.

Ақтөбе облысы атмосферасының беткі қабатындағы радиоактивті түсулердің орташа тәуліктік тығыздығы 1,0-2,2 Бк/м² шегінде ауытқып отырды. Түсу тығыздығының орташа мәні 1,5 Бк/м² құрады, бұл шекті деңгейден аспайды.

5. Ақтөбе облысының аумағындағы атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамы

Атмосфералық жауын-шашынның химиялық құрамын бақылау 6 метеорологиялық станцияда (Ақтөбе, Аяққұм, Жағабұлақ, Мұғалжар, Новороссийское, Шалқар) жаңбыр суының сынамасын алудан тұрды.

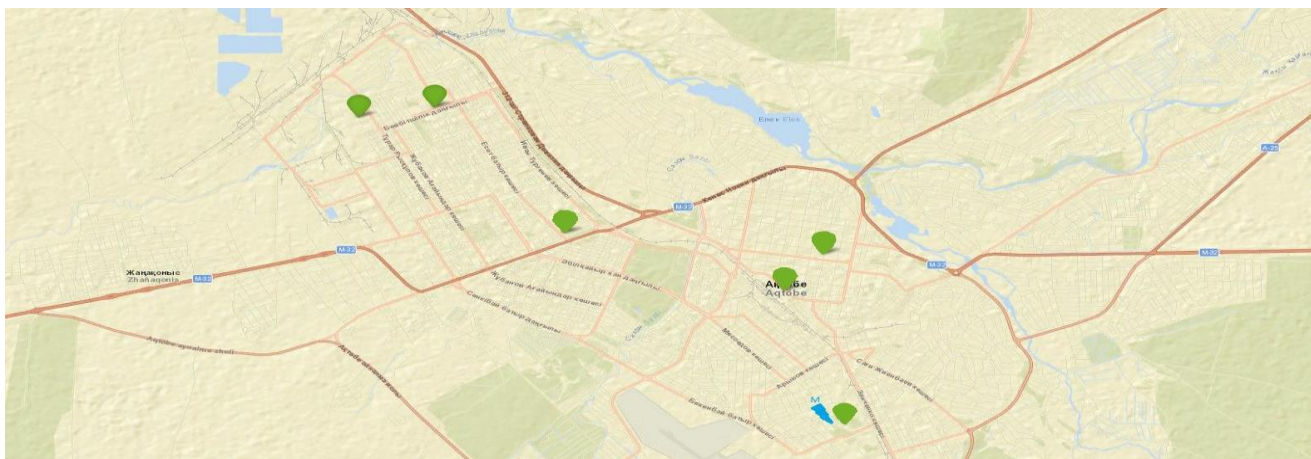
Жауын-шашындағы анықталған ластаушы заттардың концентрациясы шекті рұқсат етілген концентрациядан (ШРК) аспайды.

Тұнба үлгілерінде сульфаттар 27,41%, гидрокарбонаттар 27,99%, хлоридтер 15,11%, кальций иондары 12,14%, натрий иондары 7,52%, магний иондары 2,13% және калий иондары 2,72% басым болды.

Ең жоғары жалпы минералдану Мұғалжар МС – 79,03 мг/л, ең азы – Жағабұлақ МС – 6,70 мг/л тіркелді.

Атмосфералық жауын-шашынның меншікті электр өткізгіштігі 58,6 мкС/см (Жағабұлақ МС) мен 136,3 мкС/см (Мұғалжар МС) аралығында болды.

Жауын-шашынның қышқылдығы 6,60 (Жағабұлақ МС) – 7,64 (Мұғалжар МС) аралығында.

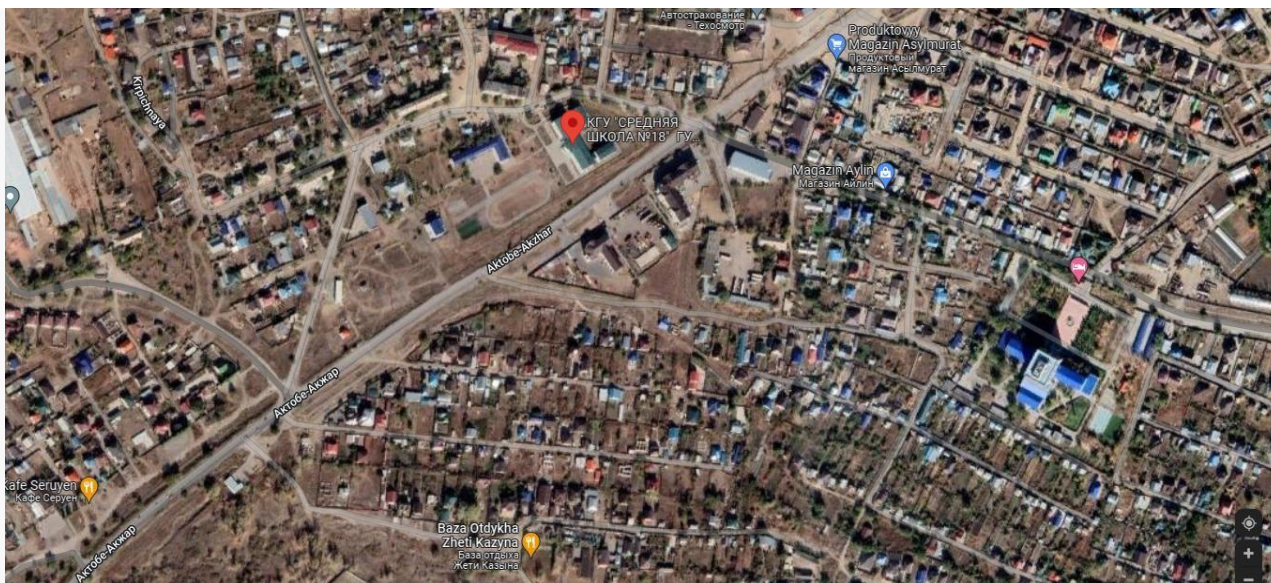
Ақтөбе қ. бақылау бекеттері мен метеостанцияның орналасу орындарының картасы

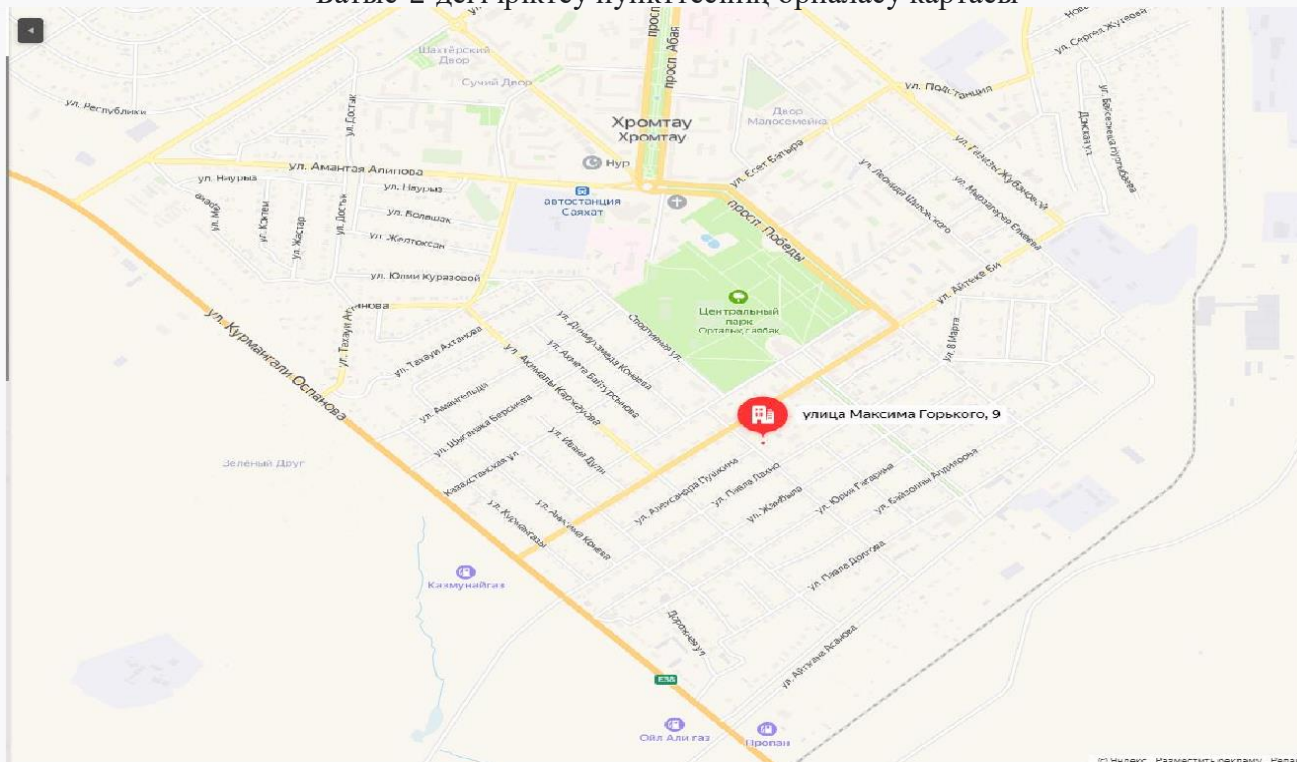
Қірпіштідегі іріктеу нүктесінің орналасу картасы

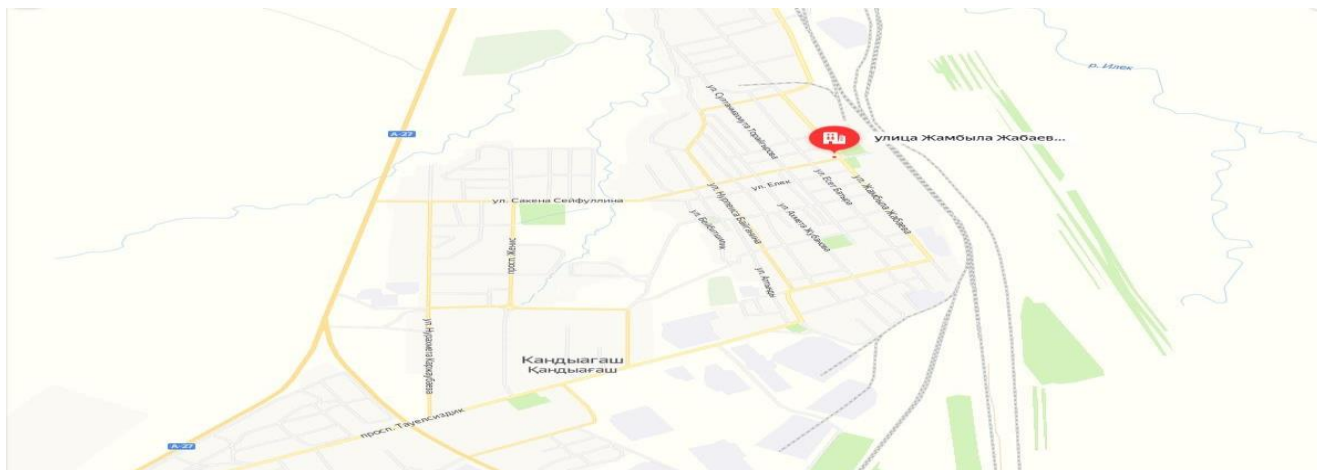
Ясныйдағы іріктеу нүктесінің орналасу картасы

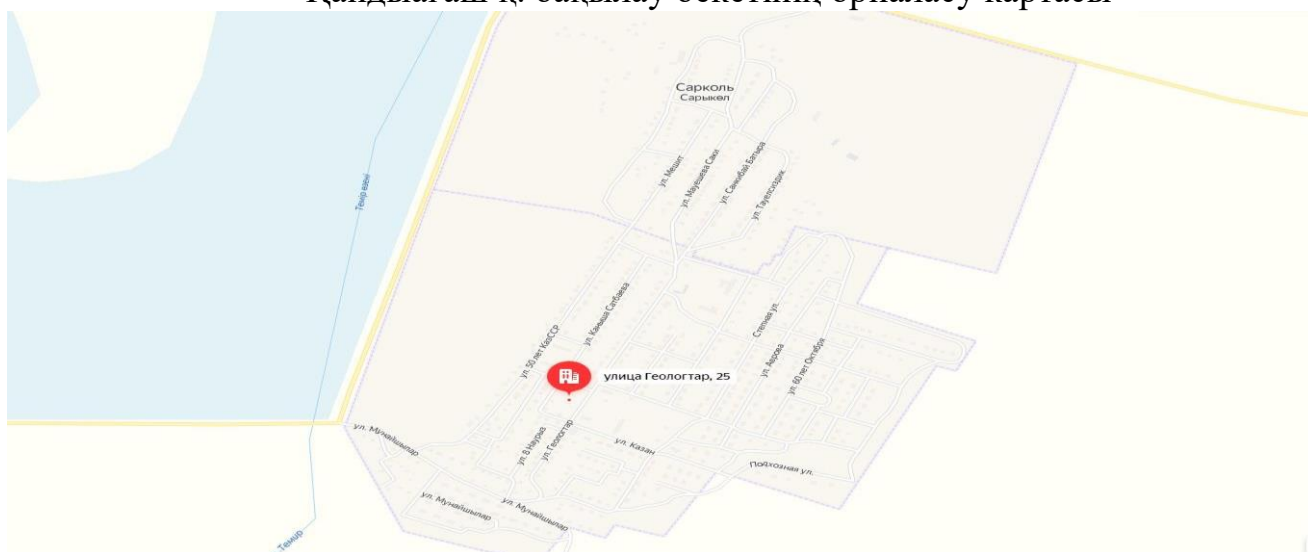
Батыс-2-дегі іріктеу пункттесінің орналасу картасы

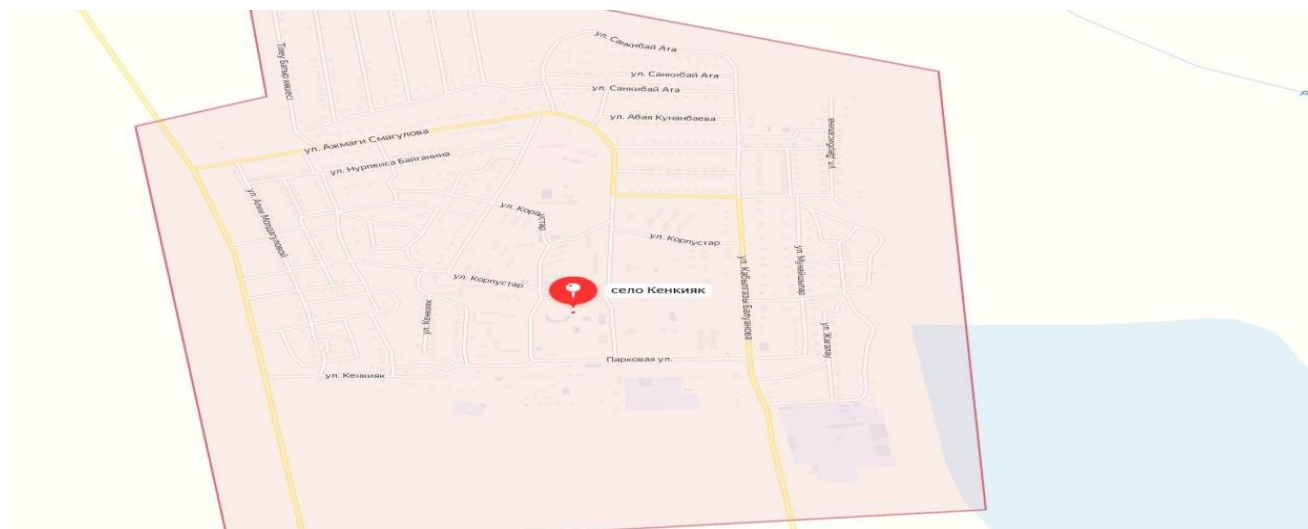
Хромтау қ. бақылау бекетінің орналасу картасы

Қандыағаш қ. бақылау бекетінің орналасу картасы

Шұбаршы а. бақылау бекетінің орналасу картасы

Кенқияқ а. бақылау бекетінің орналасу картасы

Ақтөбе облысының жер үсті су сапасының тұстамалар бойынша ақпараты

Су объектісі және тұстама	Физика-химиялық параметрлердің сипаттамасы	
Елек өзені	Су температурасы 6,9 – 7,6°C, сутегі көрсеткіші 7,92 – 8,2, судағы еріген оттегі 7,88 – 9,06 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,15 – 1,8 мг/дм ³ , мөлдірлігі 21 см, барлық тұстамада иісі 0 балл.	
Алға қаласынан 0,3 км жоғары, Ақтөбе химиялық зауытының шлам тоғандарынан 1 км жоғары	3 – сынып	ОХТ – 17,62 мг/дм ³ . Минерализация – 1154 мг/дм ³ . Магний – 35 мг/дм ³ . Сульфаттар – 149 мг/дм ³ . Мыс – 0,004 мг/дм ³ . Минерализация, магний, сульфаттардың нақты концентрациялары фондық сыныптан асады. ОХТ және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Алға қаласынан 15 км төмен, жер асты суларының шығуынан 0,5 км төмен.	4 – сынып	Қалқыма заттар – 14,48 мг/дм ³ . Аммоний-ионы – 1,45 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың, аммоний-ионының нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Ақтөбе қаласынан 0,5 км жоғары, Новороссийск көпірінен 8 км жоғары, Қарғалы өз. құйылысынан 11,2 км жоғары.	3 – сынып	ОХТ – 19,22 мг/дм ³ . Магний – 36 мг/дм ³ . Мыс – 0,005 мг/дм ³ . Қалқыма заттар – 9,74 мг/дм ³ . Магний, мыс және қалқыма заттардың нақты концентрациялары фондық асады. ХПК нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
Ақтөбе қаласынан 4,5 км төмен, Жінішке өзеніне төмен құятын, жер асты суларының шығуынан 0,5 км жоғары.	4 – сынып	Қалқыма заттар – 13,38 мг/дм ³ . Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың, фенолдардың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Ақтөбе қаласынан 20 км төмен, Георгиевка ауылынан 2,0 км төмен, жер асты суларының шығуынан 0,5 км төмен.	4 – сынып	Хром(6+) – 0,074 мг/дм ³ . Фенолы – 0,0011 мг/дм ³ . Хром(6+) және фенолдардың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Целинный ауылынан 1,0 км оңтүстік – шығысқа, Елек өзенінің сол жақ жағалауы.	4 – сынып	Қалқыма заттар – 14,25 мг/дм ³ . Фенолдар – 0,0011 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан асады. Фенолдардың нақты концентрациясы фондық сыныптан аспайды.
Қарғалы өзені	Су температурасы 4,4°C, сутегі көрсеткіші 7,95, судағы еріген оттегі 9,40 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,33 мг/дм ³ , иісі 0 балл.	

тұстама Қарғалы ауылы, Ауылдың батыс бөлігінде Бұтақ өзенінің су келуінің оң жақ беткейінен 1 км төмен.	4 – сынып	Қалқыма заттар – 13,55 мг/дм ³ . Қалқыма заттардың нақты концентрациясы фондық сыныптан асады.
Ембі өзені	Су температурасы 5°C, сутегі көрсеткіші 7,93 – 7,95, судағы еріген оттегі 8,23 – 9,18 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 2,02 – 2,62 мг/дм ³ , барлық тұстамада иісі 0 балл.	
Жағабұлақ ауылы, Жағабұлақ ауылынан 1,0 км солтүстік-батыста.	3 – сынып	ОХТ – 18,69 мг/дм ³ . Магний – 29 мг/дм ³ . Сульфаттар – 154 мг/дм ³ . Мыс – 0,003 мг/дм ³ . Сульфаттардың нақты концентрациялары фондық сыныптан асады. ОХТ, магний, және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Саға ауылы, Ауылдан 1,0 км оңтүстік-батыста.	3 – сынып	БПК – 2,62 мг/дм ³ . ОХТ – 19,73 мг/дм ³ . Магний – 30 мг/дм ³ . Сульфаттар – 125 мг/дм ³ . Аммоний-ион – 0,54 мг/дм ³ . Мыс – 0,004 мг/дм ³ . ОБТ және сульфаттардың нақты концентрациялары фондық сыныптан асады. ОХТ, магний, амоний-ион және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Темір өзені	Су температурасы 4,1 – 4,3°C, сутегі көрсеткіші 7,96 – 7,97, судағы еріген оттегі 7,33 – 7,81 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,33 – 1,57 мг/дм ³ , барлық тұстамада иісі 0 балл.	
Покровское ауылы, Шелісай өзенінің су келуінің сол жақ беткейінен 400 м төмен.	3 – сынып	ОХТ – 16,43 мг/дм ³ . Магний – 28 мг/дм ³ . Аммоний-ион – 0,72 мг/дм ³ . Мыс – 0,003 мг/дм ³ . Магнийдің нақты концентрациясы фондық сыныптан асады. ОХТ, аммоний-ионы және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Ленинское ауылы, ауылдан 9 км төмен, Күлден-Темір өзенінің су сағасының сол жақ беткейінен 2 км төмен.	3– сынып	ОХТ – 17,83 мг/дм ³ . Магний – 24 мг/дм ³ . Сульфаттар – 120 мг/дм ³ . Аммоний-ион – 0,71 мг/дм ³ . Мыс – 0,002 мг/дм ³ . Сульфаттардың нақты концентрациялары фондық сыныптан асады. ОХТ, магний, аммоний-ионы және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.
Ор өзені	Су температурасы 3°C, сутегі көрсеткіші 7,98, судағы еріген оттегі 9,83 мг/дм ³ , ОБТ ₅ 1,25 мг/дм ³ , мөлдірлігі 21 см, иісі 0	

	балл.	
Бөгетсай ауылы, ауылдан 0,3 км төмен, Бөгетсай өзенінің құйылысынан 0,2 км төмен.	3 – сынып	ОХТ – 19,23 мг/дм ³ . Магний – 30 мг/дм ³ . Сульфаттар – 158 мг/дм ³ . Аммоний-ион – 0,83 мг/дм ³ . Мыс – 0,004 мг/дм ³ . Сульфаттардың нақты концентрациялары фондық сыныптан асады. ОХТ, магний, аммоний-ионы және мыстың нақты концентрациялары фондық сыныптан аспайды.

3 Қосымша

Анықтамалық бөлім

Елді мекендердің ауасындағы ластаушы заттардың рұқсат етілген шекті шоғырлануы (ШЖШ)

Қоспалар	ШЖШ мәні, мг/м3		Қауіптілік классы
	максималды бір реттік	орта тәуліктік	
Азот диоксиді	0,2	0,04	2
Азот оксиді	0,4	0,06	3
Аммиак	0,2	0,04	4
Бенз/а/пирен	-	0,1 мкг/100 м ³	1
Бензол	0,3	0,1	2
Бериллий	0,09	0,00001	1
Қалқыма бөлшектер (шаң)	0,5	0,15	3
Қалқыма бөлшектер РМ 10	0,3	0,06	
Қалқыма бөлшектер РМ 2,5	0,16	0,035	
Хлор сутегі	0,2	0,1	2
Кадмий	-	0,0003	1
Кобальт	-	0,001	2
Марганец	0,01	0,001	2
Мыс	-	0,002	2
Мышьяк	-	0,0003	2
Озон	0,16	0,03	1
Қоғасын	0,001	0,0003	1
Күкірт диоксиді	0,5	0,05	3
Күкірт қышқылы	0,3	0,1	2
Күкіртсутек	0,008	-	2
Көміртек оксиді	5,0	3	4
Фенол	0,01	0,003	2
Формальдегид	0,05	0,01	2
Фтор сутегі	0,02	0,005	2
Хлор	0,1	0,03	2
Хром (VI)	-	0,0015	1
Мырыш	-	0,05	3

Атмосфераның ластану индексінің дәрежесін бағалау

Градация	Атмосфералық ауаның ластануы	Көрсеткіштер	Бір айға бағалау
I	Төмен	СИ ЕҚ, %	0-1 0
II	Көтеріңкі	СИ ЕҚ, %	2-4 1-19
III	Жоғары	СИ ЕҚ, %	5-10 20-49
IV	Өте жоғары	СИ ЕҚ, %	>10 >50

БҚ 52.04.667-2005 Мемлекеттік органдарды, жұртшылықты және халықты ақпараттандыру үшін қалалардағы атмосфераның ластану жай-күйінің құжаттары. Өзірлеуге, сақтауға, мазмұндауға және мазмұнына қойылатын жалпы талаптар

Су пайдалану санаттары (түрлері) бойынша су пайдалану сыныптарын саралау

Су пайдалану санаты(түрі)	Мақсаты / түрі тазалау	Суды пайдалану сыныптары					
		1 класс	2 класс	3 класс	4 класс	5 класс	6 класс
Балық шаруашылығының суың пайдалану	Албыртбалық	+	+	-	-	-	-
	Тұқыбалық	+	+	-	-	-	-
Ауыз су пайдалану шаруашылығы	Қарапайым су дайындау	+	+	-	-	-	-
	Дағдылы су дайындау	+	+	+	-	-	-
	Қарқынды судайындау	+	+	+	+	-	-
Рекреациялық су пайдалану (мәдени-тұрмыстық)		+	+	+	-	-	-
Суару	Дайындық	+	+	+	+	-	-

	сыз						
	Карталарда тұндыру	+	+	+	+	+	+
Өнеркәсіп:							
технологиялық мақсаттар, процестер салқындату		+	+	+	+	-	-
гидроэнергетика		+	+	+	+	+	+
пайдалы қазбаларды өндіру		+	+	+	+	+	+
транспорт		+	+	+	+	+	+

Су объектілеріндегі су сапасын жіктеудің бірыңғай жүйесі (АШМ СРК 20.03.2024 ж. №151 Бұйрығы)

Радиациялық қауіпсіздік нормативі

Нормаланатын шамалар	Доза шектері
Тиімді доза	Халық
	Кез келген кезекті 5 жыл үшін жылына 1 мЗ орташа, бірақ жылына 5 мЗ артық емес

**Халықтың санитарлық-эпидемиологиялық талаптар радиациялық қауіпсіздікті қамтамасыз етуге»*

Топырақты ластаушы зиянды заттар шоғырларының шекті жол берілген мөлшері

Заттардың атауы	Шекті рұқсат етілген шоғыр (бұдан әрі -ШРШ) топырақта мг/кг
Қорғасын	32,0
Хром	6,0

** Өмір сүру ортасының қауіпсіздігінің гигиеналық нормативтерін бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Денсаулық сақтау министрінің 2021 жылғы 21 сәуірдегі № ҚР ДСМ-32 бұйрығы.*

"ҚАЗГИДРОМЕТ" РМК АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫ БОЙЫНША ФИЛИАЛЫ

МЕКЕН-ЖАЙЫ:

**АҚТӨБЕ ҚАЛАСЫ
АВИАГОРОДОК 14В
ТЕЛ. 8 (7132)-22-85-72**

E MAIL:HIMLABACGM@MAIL.RU
